

ГДЕ ЈЕ НЕСТАЛО 17 САНДУКА СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ ?

Posted: 15. април 2014. in Античка историја

Милош С. Милојевић, **истраживач и ратник** који је живео у деветнаестом веку, оставио је на хиљаде страница рукописа о историји Срба којима се изгубио траг.

Готово да нема књиге оних аутора који се баве пореклом Словена, односно Срба, заговорника да Словени нису дошљаци на Балкан, а да се бар на једном месту не помене име Милоша С. Милојевића. Слично је и са саговорницима на ту тему, присталицама такозване аутохтонистичке школе.

Иза овог научника који је живео у деветнаестом веку званично је остало мало дела, али присталице његове теорије и поборници његовог рада говоре о сандуцима заоставштине и хиљадама страницама у рукопису. Чињеница је да после смрти његову рукописну заоставштину није прихватила ниједна српска установа. Остало је забележено да се на тавану Првостепеног суда Округа београдског, после ослобођења 1918. године, налазио пун сандук Милојевићевих рукописа. Они који трагају за његовом заоставштином тврде да је на том тавану било чак седамнаест таквих сандука са рукописима и личним стварима.

У књизи “Срби... народ најстарији” Олга Луковић-Пјановић на једном месту је написала: “Због непријатељског гледања страних сила на рад Милоша Милојевића, а и због заведених српских синова, који су послушно следили те туђе мрачне моћи, о овом нашем великом човеку пуном људских и научних врлина никада није била урађена једна ваљана биографија. Тај посао, такође, чека сутрашњу Српску академију знања! Апсолутно је неопходно да се пронађе Милојевићева заоставштина, која се можда чува у београдској Народној библиотеци, јер можда су још, којом срећом, те четири хиљаде страна праве историје Срба у припреми сачуване. Можда се с тим рукописом налази и девет свезака рукописа, такође необјављених, па четврта књига “**Српских обичаја**” и повеће дело “**Немањце**”. Такође је веома важно да се пронађе та његова етнографска и географска мапа Срба и српских земаља у Турској и Аустрији, јер је сасвим поуздано да ће се помоћу ње најбоље установити где је још све било Срба у његово време”.

ТРАГАЧ ЗА ИСТИНОМ

Ко је био човек око чијих радова се и данас, иако је умро пре више од сто година, међу научницима ломе копља? Трагајући за његовом заоставштином у званичним установама се углавном наилази на зид ћутања. Или незнања. Тек ту и тамо се појави покоја Милојевићева преписка, фототипско издање књиге, али од грађе због које је гурнут на маргину — ни трага. Ретко се, закључак је, јављају такве супротности у оцени нечијег рада као што је то случај са Милошем С. Милојевићем.

Стефан Милојевић био је свештеник у мачванском селу Црна Бара. У његовом дому 16. октобра 1840. године било је бучно и свечано. Родио му се син Милош. Напредно дете после завршене основне школе у Глоговцу одлази у **Београд**, где на Београдском лицеју учи правне науке. Жељан знања, после завршене гимназије стиже у **Москву** и на Државном универзитету са одличним успехом за три године завршава правне науке. Поред осталих предмета, Милојевић је код тада чувеног професора Ј. Бођанског слушао и упоредну филологију словенских живих и изумрлих племена. Тада се упознао и са завидним достигнућима руске лингвистике, етнологије, археологије и историографије. Дошао је и до литературе на руском у којој су истраживани древни језици, почевши од санскрита, затим до дела која су се бавила историјом Индије, Русије, Кине, Египта, Кавказа, Балкана, балтичког простора. После свих тих проучених дела Милојевић се дефинитивно сврстао у групу оних научника присталица аутохтонистичке историјске школе која је **нудила доказе да су Срби најстарији балкански народ, те да су на овим подручјима живели много пре Римљана и Грка.**

У то време на Великој школи и у Српском ученом друштву српски историчари су већ били прихватили такозвану германску историјску школу која је стигла из славистичког центра Бечког универзитета. Према тој школи, која је своју теорију наметнула нама као научну основу, Словени су стигли на Балкан у седмом веку. Главни заговорници ове теорије били су Стојан Новаковић, Милојевићев земљак из Шапца и школски друг, и Иларион Руварац, архимандрит.

По повратку из Москве Милојевић се 1865. запошљава као писар у Окружном суду у Ваљеву.

У време српско-турских ратова од 1876. до 1878. године основао је и повео у рат добровољачке јединице Моравско-добричко-добровољачки усташки кор, Добровољачко-усташки рашко-ибарски кор и Дежевско-ибарско-усташки кор. Његови добровољци, пред којима је увек први јуришао, никада се нису повукли са бојног поља, а остало је забележено да су у биткама ослободили чак четири стотине српских села.

Милојевић ратује, путује, предаје у школама и истражује корене Срба. У скромној биографији, између осталог, пише: “Путовао је прерушен. Сад је био мајстор зидар, сад зограф (‘молер’) који је ступао у погодбе за израду црквених живописа, а кадшто се — где и кад треба — јављао и правим именом и смером својим”.—

Ратовао је Милојевић на неколико фронтава. Године 1881. за часопис “Исток”, како је сам записао, за два дана и ноћ написао је чланак који је касније преточен у књигу “**Наши манастири и калуђерство**” са 120 страна. У уводу он вели: “Од неког доба непрестано се потрза у нашим новинама, особито такозваним ‘преко’, па још и у нашим овде скупштинама, час нарочито, а час опет и као миморед, питање о нашем калуђерству, манастирима, а нарочито манастирским имањима. То је у последњој, одвећ плодотворној, свакојаким и свевазможним закључцима и озакоњењима, скупштини донесен и закључак да се наши манастири смање, сведу на некакве ‘историјске манастире’ у самој ствари и заправо униште, а калуђерски ред са свим истраје и иживи у нашој народности”.

На недавно одржаној промоцији карте “**Српски белези на Косову и Метохији**” директор Републичког завода за заштиту споменика културе Милета Милић, између осталог, рекао је и како је први попис српских белега на Космету сачинио Милош С. Милојевић. У архиви САНУ постоји и писмо које је Милојевић 1870. године послао Српском ученом друштву о првом попису археолошких старина у Западној Србији. У истој установи постоји још једно писмо које је Милојевић послао неком од тадашњих министара где каже “да ће он, иако болестан, ићи на Космет ради неког преговора, јер је у Приштини у по бела дана у центру убијен један поп.”

Све то има везе са “Албанском лигом” која се повезује и прелази у руке аустро-маџарске која немирима хоће да изнуди од Европе овлашћење да тај крај поседну”.

(Писмо носи датум 4. јануар 1881. године.)

СРБИ ПРЕ РИМЉАНА

Покушавајући да докаже да су Срби староседеоци на овим подручјима, Милојевић оставља и овакав запис: “Да је српска црква старија и од римске и грчке, осим потврде папе Јована њ, писане краљу српском Михаилу, којом тврди да је српска црква старија и од грчке и од римске, сведоче толике силне бивше епископије, постојавше до Константина Великог, међу којима само да поменем: Средачку (Софијску), Скопљанску, Нишку, Београдску, Воденску, Морозвиждску, Ремешку итд, сведоче још толики свец и мученици Срби, који се борише против идолопоклоника и мухамеданаца, јеретика и безбожника Бугара и осталих, као бројни епископи”.

Онима који су мислили другачије од Милојевића, а није их било мало, сигурно су сметале и овакве Милојевићеве белешке. У једном од записа Милош С. Милојевић пише “да су Срби као робље римско, живећи од искони у свим овим својим садашњим земљама, а тада још и од Италије или Средоземног мора, па до Грчког, и од Јадранског па до Црног, имали и своје храмове и своје свештенство, и уређену своју црквену управу у лицу својих архиепископа, који су најпре, и то од првог века по Христу па све до четвртог, седели у предграђу Сирмијумовом, другој римској престолници, такозваној, и још и данас називајућој се Митровици на Сави, због чега је се од тих српских митрополита, или архијера, то предграђе некадашњег огромног Сирмијума тако и прозвало, па су одавде, навалом Хуна у четвртог века по Христу, морали измаћи се даље, заједно са државном римском влашћу у Звечан, данашње развалине у дну Косова, и у предграђу истога станив се опет му дали свој назив Митровица, која још и данас постоји, на Косову, у последњем свом ропцу као варош”.

Када је дошло до судара “прса у прса” германске и Милојевићеве аутохтонистичке школе, овај наш великан 1881. године пише овако: “Српском ученом друштву није стало било ни до простора српских земаља, које Порфирогенит у свом делу “Де Админ” наводи, који простор већином обухвата и бивша Пећка српска патријаршија, а у коме и сада живе Срби, већ оно гура српске земље и још сада тамо живећи српски народ у свакојаче туђинце, само да не буду Срби, а у својим школским књигама и историјама доказује докле је плот кнежевине Србије, да су и Срби дотле итд...” Ево само ради бруке и срамоте наше и наших превисоко научених западних питомаца и државника, који знају колико се кромпира у сваком лонцу годишње свој Ђерманији скува, колико се чаша пива, каквог и где, произведе и попије, колико се и каквих котлета поједе, шампањског вина произведе и попије у свој Француској, колико се и каквих, од које породе, говеда, од колико година итд. бифтека направи и поједе у Енглеској, произведе и попије коњака, пунча итд, а не знају и неће да знају да још живе Срби као што и у горњем свом делу Порфирогенит каже, који је најхрђавије писао за Србе и свео их што је могао на најмањи простор”.

ЈЕДНА ЗВЕЗДА СЕ УГАСИЛА

И поред евидентних тешкоћа на које је наилазио у својим истраживањима, неколико Милојевићевих дела ипак је угледало светлост дана. Током 1871. године, док се клешта бојкота нису саставила, “Гласник” Српског ученог друштва објавио му је три дела: **“Правила свете Петке Параскеве српске”, “Правила светом Симеуну српском”** и **“Општи лист српске патријаршије у Пећи”**. Прикупио је, махом по Старој Србији, систематизовао и поделио по врстама и мотивима око седам стотина народних песама, објављених у три свеске 1869, 1870. и 1875. године под насловом **“Песме и обичаји укупног народа српског”**.

Готово у исто време, такође у три књиге, 1871. 1872. и 1877. године, објавио је **“Путопис дела Праве (Старе) Србије”**. Најзначајније његово дело **“Одломци историје Срба и српских и југословенских земаља у Турској и Аустрији”** изашло је у две књиге 1872.

Године 1873. издао је историјско-етнографску географску мапу Срба и српских (југословенских) земаља у Турској и Аустрији, а 1881, као додаток овој мапи, “Народописни и земљописни преглед средњег дела Праве (Старе) Србије” са етнографском мапом српских земаља у кнежевинама: Србији, Црној Гори, Бугарској, Краљевини Румунији, Аустро-Угарској и Турској царевини.

Крајеви који су веровали Милојевићу и његовом раду одуживали су му се још за живота. Тако је постао почасни члан градских општина Прокупља, Врања, Куршумлије, Ниша, почасни члан општина Драгушке, Великопланске и Кончићке у срезу Прокупачком, округа Топличког. **За исказану храброст у српско-турским ратовима одликован је Сребрном и Златном медаљом за храброст и Таковским крстом петог, четвртог и трећег степена, добитник је Ратне споменице и још многих других одличја.**

Милош С. Милојевић је умро изненада 1897. године. Истраживачи његовог живота и рада, додуше они који упорно трагају за његовом заоставштином, помињу као могућност да је Милојевић — отрован. Било како било, чињеница је да се о његовом раду и данас у неким круговима ћути, а у неким говори шапатам. А један некрологичар овим речима је отпочео извештај о смрти Милоша Милојевића: “Једна звезда на српском небу утрнула је. Она беше необичног сјаја, те и ако звезда осветљаваше далеку... далеку прошлост народа српскога, осветљаваше тамне кутове простране отаџбине Србинове, и на тој светлости ми познадосмо што нисмо познавали, видесмо браћу нашу, српски народ у свој Србији од изнад Калоче и Мориша, па до Белога мора, и од сињег Јадранског мора, па до реке Алте, Осме и Доње Марице”.

Аутор - Огњан Радуловић

Локалитету Дубац у Јанчићима код Чачка, хумка импозантне архитектуре, стара 4.000 година

Nekadašnji izgled monoksila (foto: Narodni muzej)

Чамац моноксил из 7. века нове ере, откривен је 1954. године у селу Црквенац, у близини Свилајнца. Пре скоро миленијум и по њиме су Моравом пловили стари Словени, а данас, у центру Крагујевца.

<https://www.youtube.com/watch?v=S6ZM69Lo9sU>